okl. ar

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO POMORSKIEGO

Rok V TORUŃ, wrzesień-październik 1937 r. Nr 1/2

TREŚĆ:

DZIAŁ URZĘDOWY

1.

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW

z dnia 15 maja 1937 r.

o okręgach szkolnych.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 29 maja 1937 r. Nr 39, poz.302).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) w brzmieniu zmienionym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976) zarządza się co następuje:

§ 1. Dla celów administracyjnych w zakresie wychowania dzieli się obszar państwa, z wyjątkiem województwa śląskiego, na następujące okręgi szkolne:

1. brzeski, obejmujący obszary województw poleskiego i białostockiego z wyłączeniem powiatów suwalskiego, augustowskiego, grodzieńskiego i wołk[o]wyskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolneg[o] w Brześciu nad Bugiem,

2. krakowski, obejmujący obszary województw krakowskiego i kieleckiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Krakowie,

3. lubelski, obejmujący obszar województwa lubelskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Lublinie,

4. lwowski, obejmujący obszary województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego we Lwowie,

5. pomorski, obejmujący obszar województwa pomorskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Toruniu,

6. poznański, obejmujący obszar województwa poznańskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Poznaniu,

7. warszawski, obejmujący obszary okręgu m. st. Warszawy oraz województw warszawskiego i łódzkiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Warszawie,

8. wileński, obejmujący obszary województw wileńskiego i nowogródzkiego oraz powiatów suwalskiego, augustowskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego z województwa białostockiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Wilnie,

9. wołyński, obejmujący obszar województwa wołyńskiego, z siedzibą kuratora okręgu szkolnego w Równem.

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 lipca 1932 r. o okręgach szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 589).

Prezes Rady Ministrów:
Sławoj Składkowski.
Min. Wyznań Religijnych i Ośw. Publicznego:
W. Świętosławski.

2.

CZEGO POLSKA POTRZEBUJE OD SWOJEJ MŁODZIEŻY?

Przemówienie P. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prof. W. Świętosławskiego do młodzieży przez radio w dniu 4 września 1937 r.
(Przedruk z Monitora Polskiego z dnia 7 września 1937 r. nr 205).

Młodzieży polska.

Zwracam się do Was z tymi kilku słowami w chwili, gdy rozpoczynacie nowy rok szkolny. Zdarzenie to ważne w Waszym życiu, a także w życiu Waszych rodziców i opiekunów, nauczycieli i wychowawców. W dniu rozpoczęcia zajęć w szkołach bez przesady nieomal całe społeczeństwo bierze żywy udział. Przecież wyrusza do szkoły ponad 5 milionów młodzieży. Cóż dopiero mówić o Waszym wzruszeniu. Wielu z Was wchodzi poraz pierwszy, inni po paromiesięcznej przerwie do gwarnej klasy. Wchodzicie weseli lub zatroskani, uśmiechnięci lub zasmuceni, może po świeżym rozstaniu się ze swoimi najbliższymi. Jedni pełni otuchy, a nawet pewności siebie, inni nieśmiali, to znów pełni nadziei, lub przeciwnie, zaniepokojeni tym, jak też się powodzić będzie w tej szkole. A wszyscy mimo przeróżnych uczuć i wzruszeń ciekawi jesteście, czego się w szkole nauczycie. Nie jeden we snach swych widzi się dorosłym i marzy dziś o przyszłych pięknych i sławnych czynach.

Wiedzcie, że w dniu tym, jak zresztą zawsze, my — starsi, rodzice, opiekunowie i nauczyciele, z radością spoglądamy na Waszą ruchliwą, wesołą, rozbawioną gromadę, z radością i nadzieją, nikt bowiem inny jeno Wy zastąpicie z czasem nas starszych, aby pracować dalej nad rozwojem Polski i ugruntowaniem Jej mocy, potęgi i sławy.

A przecież już wiecie, lub niektórzy z Was wkrótce się dowiedzą, że Ojczyzna nasza jest to kraj wielki i rozległy. Składa się na nią wszystko, na co oczy Wasze patrzą: pola i lasy, wsie i miasta, równiny i góry, rzeki i doliny, wreszcie ów niewielki, ale jakże nam drogi skrawek wybrzeża morskiego, na którym w ciągu kilkunastu lat zaledwie osiedliła się w polskim porcie w Gdyni przeszło stutysięczna rzesza naszych rodaków, aby tam straż trzymać i polski zamorski handel rozwijać.

Kraj nasz jest nie tylko rozległy, ale zarazem osobliwy. Poszczególne bowiem jego ziemie różnią się znacznie między sobą pod wieloma względami. To też dokonać będziecie musieli pewnego wysiłku, aby należycie poznać swoją Ojczyznę i nauczyć się kochać i cenić każdy Jej zakątek i rozumieć jego znaczenie dla życia i dalszego rozwoju całości kraju. Niesłusznie też czyni ten, kto poza ukochaniem swoich najbliższych stron rodzinnych nie stara się rozbudzić w sobie miłości dla reszty kraju.

Życzę Wam przede wszystkim, abyście zdobyli w Waszej szkole potrzebne wiadomości o całej Polsce tak, abyście nie tylko Ją całą swą duszą pokochali, lecz abyście rolę poszczególnych ziem w rozwoju całego kraju należycie zrozumieli.

Czeka Was w szkole inna zdobycz. Szkoła nauczy Was poznawać stopniowo, w jaki sposób macie wyrażać swe myśli w mowie i piśmie. Początki tej umiejętności wydawać się Wam będą mozolne i trudne, wymagać bowiem będą ćwiczeń i skupionej uwagi. Ocenić jednak potraficie w przyszłości, że trud ten stokrotnie się Wam opłaci. Stopniowo stawać się będziecie zgoła innymi ludźmi. Potraficie patrzeć na wszystko innymi oczyma i będziecie umieli mówić o wszystkim, wyrażając swe myśli tak jasno, pięknie i wyraźnie, jakbyście nigdy przed tym tego uczynić nie mogli. Poznacie bogactwo języka, a wczytując się w piękne dzieła literatury, przekonacie się, że zawierają treść tak piękną, tak bogatą, tak różnobarwną, jak pięknym, bogatym jest nasz kraj rodzinny.

Zwracam się przez Radio do wszystkich Was rozsianych po całym kraju. Mogę to uczynić, gdyż dzięki wytężonej pracy ludzkiego umysłu zdołano wyrwać przyrodzie ukryte jéj tajemnice i tak je ujarzmić, że bez trudu umiemy głos ludzki przerzucać przez góry i pola, lasy i rzeki do najbardziej odległych ziem naszej Ojczyzny. Jeszcze przed kilkunastu laty byłoby to niepodobieństwem. Niepodobieństwem byłoby też latać po przestworzach, przebywać setki kilometrów w ciągu paru godzin koleją żelazną lub samochodem po bitych drogach. Los sprawił, że Wasze pokolenie od zarania młodości patrzy i korzysta z nowych form życia ludzkiego, a więc wiedzieć powinno, że wszystkie te zdobycze zawdzięcza wytężonej pracy ludzi nauki, którzy jako cel swego życia postawili badanie tajemnic przyrody i wyzyskiwanie poznanych zjawisk dla dobra ludzkości.

Szkoła da Wam w tej dziedzinie i wielu innych poznanie i wytłumaczenie przeróżnych zjawisk przyrody. Poznając ją, będziecie przeżywali chwile piękne i radosne, gdyż każdy umysł ludzki odczuwa rozkosz, gdy zaświta w nim świadomość, że doszedł do zrozumienia tego lub innego zjawiska lub że poznał prawa rządzące przyrodą.

Wszystkie te wiadomości, tak pożyteczne i piękne, a w życiu człowieka konieczne, nie wyczerpią tego, co ze szkoły ze sobą wyniesiecie.

Przyszłe Wasze życie byłoby ubogie, jednostronne, niejako zacieśnione, gdybyście nie wynieśli ze szkoły gruntownej znajomości historii Polski, gdybyście nie mieli ukochania wielkich czynów bohaterów narodowych, gdybyście wreszcie sami nie zrozumieli wielkich celów życia ludzkiego, znaczenia wysiłków zbiorowych i każdego pojedyńczego człowieka.

Niejednemu z Was uczącemu się historii dziejów ojczystych o bohaterskich czynach, wytężonej pracy wielkiego patriotyzmu wielkich przodków naszych, może się wydać, że minęły czasy, kiedy Ojczyzna wymagała wyjątkowego bohaterstwa, wyjątkowej pracy lub całkowitego poświęcenia się służbie dla Polski i dobra jej obywateli. Taki pogląd byłby błędem ogromnym, gdyż przeżywamy obecnie czasy, kiedy zarówno od pojedyńczych obywateli, jak też i od całego społeczeństwa wymagana być musi nieustanna, wytężona praca i wielka ofiarność. Życie państw i narodów przebywa taki okres stosunków międzynarodowych, które stwarzają warunki, w jakich przy życiu utrzymać się zdoła, zachowując zupełną polityczną i gospodarczą niezależność, tylko takie państwo, które zaszczepić potrafi swym obywatelom od zarania ich młodości głębokie uczucie miłości Ojczyzny, gotowość do ponoszenia ofiar krwi i mienia, aby ustrzec granice i przyczynić się do dalszego rozwoju i umocnienia bytu swej Ojczyzny.

Czasy obecne wymagają, aby bohaterami czynu i ofiarnej pracy stali się wszyscy obywatele, aby też wszyscy zrozumieli, że niewola polityczna lub ekonomiczna, ubóstwo kultury lub nawet niedostatecznie rozwinięte formy życia zbiorowego są, lub stać się mogą z czasem zaprzepaszczeniem Narodu i Państwa.

Na Was też, dzieci i młodzieży, gdy dorośniecie, spadnie wielki zaszczyt, ale też i wielka odpowiedzialność za dalsze losy naszej Ojczyzny.

Chcemy Was nauczyć tego wszystkiego, co będzie Wam potrzebne, abyście byli należycie przygotowani do walki o byt i dalszy niezależny i, mamy pełną ufność, wspaniały rozwój całego naszego Narodu.

Wiedzcie, że macie wielki zaszczyt żyć w

takiej epoce dziejowej, w której wysiłek woli, przejaw silnego charakteru wymagany jest dosłownie od każdego obywatela. Wiedzcie i trzymajcie to w pamięci, że w młodości kształtuje się całe przyszłe życie człowieka. To też w szkole pracujecie sami dla siebie i dla ogółu, gdy każdy dzień, każdą godzinę przeżywacie tak, aby wzbogacały i rozwijały Wasz charakter, pogłębiały umysł, budziły ukochanie tego, co dobre, czyste i piękne. Winniście też za młodu kształtować swoją postać duchową tak, aby młodości swojej się nie powstydzić.

Przed Wami stoi nowe i jak zawsze nieznane nam bliżej jutro. Nikt nie zdoła go dojrzeć i przewidzieć — to jednak wiemy wszyscy, że im goręcej Polskę ukochamy, im lepiej zrozumiecie, że losy Jej zależą od Waszej woli, hartu, siły duchowej, charakteru i pracy, tym pewniejszą będzie przyszłość Tej, co odrodzona przed 19 laty, krwią najlepszych Jej synów wywalczona, rość powinna w moc, potęgę i chwałę.

Witając więc Was u progu nowego roku szkolnego przypomnieniem zadań i wysiłków, jakie Was czekają — życzę Wam wszystkim, aby praca Wasza — radosna a wytrwała, młodzieńcza a zmierzająca ku przyszłości — dała jak najlepsze wyniki a Wam samym — poczucie zadowolenia z należycie wypełnionego obowiązku.

Dajcie Polsce to, czego od Was oczekuje.

———

3.

NA PROGU NOWEGO ROKU SZKOLNEGO.

Przemówienie P. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prof. W. Świętosławskiego do nauczycieli przez radio w dniu 5 września 1937 r. (Przedruk z Monitora Polskiego z dnia 8 września 1937 r. nr 206).

Rok minął od czasu, kiedy po raz pierwszy zwróciłem się przez radio do nauczycielstwa polskiego, podając w skrócie środki, za pomocą których oddziaływać może na młodzież nauczyciel i wychowawca.

Mówiąc o ogólnych podstawach wychowawczych, o rozwinięciu w młodym pokoleniu głębokich podstaw moralnych i gorącego patriotyzmu, wyrażającego się w pracy dla duchowego i materialnego rozwoju Polski, zaznaczyłem, że nie wyczerpuje to w całości obowiązków, jakie ciążą na nauczycielu. Młodzież już od wczesnej młodości powinna być wychowywana nie tylko w głębokiej czci dla bohaterskich wysiłków wielkich mężów i wielkich bojowników o Polskę, ale również w całkowitej świadomości niebezpieczeństw, jakie Polsce zagrażać mogą. Powinniśmy bowiem mieć w pamięci tragiczne dzieje Polski z okresu ostatnich 2 stuleci, a przecież od tego czasu nic się w zasadzie nie zmieniło, jeżeli chodzi o bezpieczeństwo granic geograficznych naszego Państwa. To też Polska, nauczona doświadczeniem lat minionych, powinna być moralnie i technicznie przygotowana w każdej chwili do obrony swych granic i utrzymania całkowitej politycznej i ekonomicznej niezależności.

Zadaniem każdego obywatela jest dążenie do wyrobienia w społeczeństwie należytej moralnej postawy, a zwłaszcza jednolitości dążeń uczuć i myśli w zagadnieniach podstawowych, dotyczących bytu i rozwoju Polski. Na tej jednolitości haseł i dążeń w sprawach najistotniejszych dla całego narodu oprzeć się powinna polityka naszego Państwa, zmierzająca do wszechstronnego zabezpieczenia praw Polski, jako mocarstwa.

Mając to w pamięci, powinniśmy poddać gruntownej analizie własne poglądy, przekonania i uczucia, aby odnaleźć w nich te najistotniejsze i najogólniejsze elementy, które są wspólne wszystkim prawym obywatelom naszej Ojczyzny. Trzeba je wyraźnie sobie przedstawić, na nich bowiem najtrwalej oprzeć możemy zbiorowy wysiłek pracy dla Polski.

Patrzmy jasno na te zagadnienia. Postawmy sprawę otwarcie i na gruncie realnym. Niewątpliwie poza hasłami mogącymi prowadzić do zjednoczenia naszych wysiłków, każdy z nas znajdzie w sobie wiele myśli i dążeń, które go różnią, często dość poważnie od innych, bywa nawet, że nastrajają przeciwko tym lub innym grupom społecznym. Na tym tle powstają starcia się poglądów, ujawniają rozbieżne interesy, niejednokrotnie dochodzi do walk politycznych. Jednakże nakazem przeżywanego momentu dziejowego jest, aby każdy doszukiwał się nie tego, co go od innych dzieli, ale uświadomił sobie to wszystko, co go ku innym pociągnąć i z innymi zjednoczyć potrafi.

Myśli te rzucam w chwili, gdy wielotysięczna rzesza nauczycieli szkół powszechnych, średnich i zawodowych rozpoczyna nowy rok szkolny. Czynię to rozmyślnie, sądzę bowiem, że wszyscy zadajemy sobie pytanie, co mamy czynić, aby wspólna nasza praca zbiorowa przyniosła krajowi jak największy pożytek. Myśl ta nieustannie ciśnie się do naszej świadomości, gdyż rzut oka na zdarzenia z ubiegłego roku szkolnego doprowadza do wniosku, że na odcinku oświaty i pracy w szkole występowały tu i ówdzie objawy niepożądane, które napawać muszą smutkiem i niepokojem każdego obywatela Rzeczypospolitej.

Zdawałoby się, że są to objawy niezrozumiałe, gdyż na ogół życie polskie zaczęło się lepiej układać. Wystąpiły wyraźne oznaki ożywienia gospodarczego i stopniowego polepszania

się stanu gospodarstw wiejskich i ośrodków przemysłowych.

W dziedzinie oświaty, zwłaszcza w zakresie szkolnictwa powszechnego, stwierdzić możemy również oznaki pewnej poprawy. Oto w roku zeszłym, po raz pierwszy po długotrwałym i jakże ciężkim dla oświaty kryzysie, powołano do pracy nowy zastęp nauczycieli szkół powszechnych w liczbie 2000. Budżet tegoroczny dał możność powiększenia etatów o dalsze 4000. W ciągu więc dwóch lat ostatnich, jeżeli uwzględnić odpływ wskutek ubytku naturalnego, znalazło zatrudnienie 9000 bezrobotnych nauczycieli. W szkolnictwie zawodowym czynić musimy wysiłki nadzwyczajne, aby sprostać zadaniu przygotowania licznych sił fachowych w wypełnionych po brzegi szkołach. Ministerstwo bowiem ustaliło, że istnieje znaczne coroczne zapotrzebowanie na fachowców z różnych gałęzi przemysłu, handlu, techniki, rolnictwa, kolejnictwa, wreszcie w administracji państwowej, samorządowej i w instytucjach prywatnych. W szkołach średnich notujemy stały i bardzo poważny wzrost liczby uczniów. Wreszcie po kilku latach przerwy, spowodowanej między innymi bezrobociem wśród nauczycieli szkół powszechnych, w roku bieżącym zostały otwarte licea pedagogiczne. Powiększono też liczbę pedagogiów. Wszędzie zatem czeka nauczyciela wytężona praca niezależnie od tego, w jakiej szkole uczyć będzie.

Nie możemy wprawdzie liczyć na polepszenie warunków pracy nauczycielskiej, Skarb bowiem nie przestał walczyć z trudnościami, związanymi z niedawno przeżytym dnem kryzysu finansowego, mnożą się jednak oznaki, żeśmy przebyli najcięższy okres depresji i gospodarczego przesilenia.

Powstaje więc pytanie, dlaczego życie szkolne w ubiegłym roku upływało w atmosferze nerwowej, doprowadzając kilkakrotnie do wzajemnych zadrażnień, szczególnie pomiędzy nauczycielami duchownymi i świeckimi.

Rozumiemy wszyscy, że czynnikiem pobudzającym były tu niewątpliwie sprzeczne prądy ideowe, nurtujące w społeczeństwie i to nie tylko w Polsce, ale także w wielu innych krajach Europy. Przestrogą, jak daleko mogą sięgać zaognienia, jest przykład Hiszpanii z długotrwałą bratobójczą krwawą wojną domową. Mimo, że chcemy sobie tłumaczyć przyczynę zajść, społeczeństwo ma słuszny żal do tych, którzy uniesieni temperamentem, nie zdając sobie sprawy z krzywdy, jaką wyrządzają szkole i sprawie należytego wychowania młodzieży, doprowadzili do wzajemnych zadrażnień i do gorszącego przykładu.

Ministerstwo usiłowało uczynić wszystko, aby w zarodku usunąć możliwość podobnych zajść i wydane zarządzenia miały swój skutek dodatni, gdyż koniec roku szkolnego upłynął w atmosferze zupełnego spokoju. Mamy też nadzieję, że nauczyciele świeccy i duchowni dołożą wszelkich starań, aby w szkole zapanowała harmonijna współpraca wszystkich nad wychowaniem młodzieży. Przy tym w nastrojach ogólnych dostrzec możemy niewątpliwie zmiany dość istotne.

Nie wszyscy może zdają sobie sprawę, że w ideowym i duchowym rozwoju życia zbiorowego zaszły w Polsce poważne zdarzenia, które się przyczynią niewątpliwie do przytłumienia wielu antagonizmów i stwarzać będą stopniowo grunt podatny do ogólnej konsolidacji sił narodowych.

Oto, aby niejako ułatwić każdemu pracę wyszukania podstaw i haseł ideologicznych, na które pisać się może każdy prawy obywatel Rzeczypospolitej, płk. Adam Koc ujął w treściwej formie swej deklaracji te z nich, które mogą doprowadzić do ideowego zjednoczenia olbrzymiej większości społeczeństwa.

W ten sposób stworzony został niejako wspólny język wzajemnego porozumienia dla tych, co poprzednio w braku, być może, jasno skrystalizowanych myśli nie mogli odpowiedzieć sobie na pytanie, co łączyć powinno duchowo najszersze rzesze społeczeństwa w jednolitym dążeniu do najlepszego zabezpieczenia bytu i dalszego rozwoju Rzeczypospolitej.

Wkrótce też po ogłoszeniu deklaracji płk. Koca, bo w dn. 19 marca b. roku, Pan Prezydent Rzeczypospolitej zwrócił się do społeczeństwa z tradycyjną mową, przypominającą nam wielkie czyny Wskrzesiciela Polski Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Mówiąc o zjednoczeniu sił narodowych, Pan Prezydent zaznaczył:

„Naturalnie, że wśród licznych ugrupowań naszego społeczeństwa nie wszystkie docenią odrazu wagę momentu i doniosłość tego hasła".

„Przywódcy szeregu ugrupowań będą czynić wysiłki, ażeby swoich zwolenników powstrzymać od działania w myśl tego zdrowego instynktu".

„Ale to naturalny objaw. Bo tylko przywódcy, którzy umieją objektywnie patrzeć na bieg rzeczy, mogą się zdobyć na rezygnację z wyłącznego kierownictwa oddaną sobie rzeszą i ofiarować swą współpracę na rzecz wyższych haseł".

„Ci, którzy nie umieją się na to zdobyć, mogą tylko chwilowo powstrzymać, ale nie zdołają udaremnić przejawów zdrowego instynktu w tak osobliwej dla kraju chwili".

Wspominam tu o zdarzeniach, które będą miały wielkie znaczenie, gdyż mają na celu zwalczanie twiących w nas wad narodowych, doprowadzających wielu do przekładania waśni, zaciętości, bezkompromisowego upierania się przy swoim nad zgodę, porozumienie i szukanie

drogi do ustępstw, opartych na sprawiedliwych zasadach wzajemności. Wciąż bowiem jeszcze walczyć musimy z owym ghetto psychicznym, o którym tak dosadnie mówił Józef Piłsudski, gdy z żalem tłumaczył, dlaczego w chwili tworzenia pierwszych rządów w Polsce nie mógł dojść do żadnego porozumienia z przedstawicielami świeżo zjednoczonych dzielnic i poszczególnych ugrupowań społecznych.

„Nie wiem — mówił wówczas Piłsudski — czy gdziekolwiek w naszej historii jest epoka, czy są gdziekolwiek dni, w których walka o słowa była tak silnie rozwinięta, jak w owym czasie, gdy słowa ukochane przez jednych były wstrętne dla drugich, gdy na podstawie słowa bez treści sypano oskarżeniami, gdy słów jednych nie chcieli zrozumieć drudzy i gdy te same słowa, które gdzieindziej przez ludzi były używane jako element zgody, u nas doprowadziły do walki".

Trudno o dosadniejsze określenie trudności nie ideowych ale psychicznych, na które natrafia w Polsce każdy czyniący próby jednoczenia i harmonizowania woli, uczuć i czynów obywateli wielkiego naszego narodu.

O istnieniu owego ghetta psychicznego, utrudniającego osiągnięcie porozumienia, wspomina w tegorocznym przemówieniu na Zjeździe Legionistów Marszałek Śmigły-Rydz. Oto mówiąc o drogach dalszego postępu i rozwoju Polski, jako trzeci warunek postawił następujący:

„Mając spokój zewnętrzny i spokój wewnętrzny, skonsolidować ideowo karny zespół tych ludzi, którzy już mają dość krętych i zatęchłych dróg własnych, najrozmaitszych ghett, ale tych, którzy młodzi wchodzą w życie, którzy chcą dla Polski pracować i którym na Polsce zależy".

Przypominając dzisiaj o tych ważnych zdarzeniach, jakie zaszły w czasach ostatnich, daleki jestem od nadawania memu przemówieniu jakiegokolwiek charakteru mowy politycznej, tym bardziej daleki jestem od myśli wprowadzenia tendencyj politycznych do nauczania i wychowania. Chciałbym jedynie, aby nie uszło uwagi wszystkich nauczycieli i wychowawców, że nowy rok szkolny rozpoczynamy w nowych warunkach, mając poza sobą akty pierwszorzędnego historycznego znaczenia, które działać będą stopniowo, stwarzając nowe podstawy psychiczne dla pracy wychowawczej nauczyciela. Działanie to będzie trwałe i dla życia polskiego pożyteczne, jeśli myśl zespolenia sił narodowych ugruntowywać się będzie w społeczeństwie i jako podstawa wychowawcza młodzieży oprze się na zasadach moralnych i poszanowaniu praw każdego człowieka do własnej myśli. O tym pamiętać musi każdy wychowawca.

Zapewne miną miesiące, może nawet lata, zanim całe społeczeństwo zdoła całkowicie doceniać znaczenie podjętej pracy nad zjednoczeniem sił narodowych dla umocnienia potęgi i znaczenia Polski jako mocarstwa. Można też przypuszczać, że uczynione będzie wszystko, aby się przeciwstawić temu zjednoczeniu. Niestety, działać tu będą zgodnie jawni i ukryci wrogowie Polski oraz doktrynerzy, którzy nie zdołają pojąć, że w chwili obecnej potrzeba Polsce zjednoczenia sił narodowych tak, jak ptakom — powietrza, rybie — wody, a człowiekowi — głębokiej siły moralnej i zasad etycznych do walki z przeciwnościami życia.

Praca nauczyciela różni się tym od pracy w innych zawodach, że nauczyciel może i powinien w dali od walk politycznych, w ustroniu swej szkoły wykuwać przyszłość Polski, budząc i pielęgnując w duszach młodzieży wszystkie te myśli, uczucia i idee, które powinny być wspólne dla wszystkich prawych obywateli Rzeczypospolitej. W oparciu o te wskazania nauczycielstwo będzie mogło prowadzić swą pracę, mając pewność, że wnosi rzetelne pierwiastki do życia i przyszłego rozwoju Polski.

Chciałbym również w kilku słowach zwrócić się do tych, którzy nauczać będą w nowootwartych liceach ogólnokształcących i pedagogicznych. Rozpoczynacie, Państwo, pracę nową i trudną. Wymagać ona będzie niejednego wysiłku twórczego. Charakter szkół tego typu, wynik nauczania i opinia o liceach w społeczeństwie zależeć będą od pierwszyst lat ich istnienia, od wysiłków grona nauczycielskiego, które zechce włożyć najlepszą treść w nowe ramy nauczania. Programy liceów dają tu nauczycielowi dużo możliwości przejawienia własnej inicjatywy i rozwinięcia w pełni swych zdolności dydaktycznych.

Wierzę, że praca w liceach rozwijać się będzie w nastroju ogólnego zapału i że wyniki tej pracy będą jak najlepsze, stwarzając poważne ośrodki nauczania i wychowania młodzieży, przygotowując ją do studiów akademickich oraz do zaszczytnego i pięknego powołania, jakim jest i po wsze czasy pozostanie zawód nauczycielski.

Składając w dniu dzisiejszym życzenia owocnej pracy całemu nauczycielstwu, wyrażam nadzieję, że rok bieżący upłynie wszystkim w spokojnej, ofiarnej i pożytecznej pracy. Ufam, że każdy dążyć będzie do tego, aby pracując w gronie swych kolegów i najbliższym kontakcie z rodzicami i opiekunami młodzieży, mógł wytworzyć najlepszą atmosferę przyjaźni i wzajemnego zaufania. Jest to bowiem jedyna niezawodna droga, prowadząca do najlepszych wyników wychowawczych w szkole.

4.

Odezwa Kuratora O. S. P. do Nauczycielstwa pomorskiego w pierwszym dniu urzędowania Kuratorium w Toruniu.

Do wszystkich Urzędów, podległych Dyrekcji i Kierowników Szkół oraz ogółu Nauczycielstwa Okręgu Szkolnego Pomorskiego.

W myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r. o okręgach szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 302), oraz zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 1 lipca 1937 r. Nr B. P. — 14810/37 rozpoczęło w dniu dzisiejszym swą działalność nowo zorganizowane Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego. W ten sposób po stosunkowo krótkiej przerwie Pomorze otrzymuje znów swój własny okręg szkolny. Fakt ten świadczy najlepiej o troskliwej pieczołowitości wobec Pomorza ze strony władz centralnych, które, tworząc korzystne warunki dla dalszego pomyślnego rozwoju tutejszego szkolnictwa, podkreślają tym samym wielkie znaczenie pracy kulturalnej i oświatowej dla przyszłości tej ziemi.

W tym momencie uroczystym dla szkolnictwa pomorskiego, witam całe Nauczycielstwo i Pracowników w urzędach szkolnych i gorąco wzywam wszystkich do rzetelnej pracy, godnej trudnych i zaszczytnych zadań, jakie młodzież pomorska, wychowywana obecnie na ławach szkolnych, ma w niedalekiej przyszłości spełniać tak wobec Pomorza, jak też i wobec całego Państwa.

Toruń, dnia 1 września 1937 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr Antoni Ryniewicz.

5.

Kierownictwo Wydziałów i Oddziału Oświaty Pozaszkolnej w Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu*).

Okólnik Kuratora O. S. P. z dnia 6 października 1937 r. Nr O. 5356/37.

Do Inspektoratów Szkolnych, Dyrekcyj i Kierownictw szkół oraz ogółu Nauczycielstwa w Okręgu.

W związku z utworzeniem na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r. o okręgach szkolnych (Dz. U. R. P. 1937 r. Nr 39, poz. 302) Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego zawiadamiam, że Kierownictwa Wydziałów (Biura Personalnego) oraz Oddziału Oświaty pozaszkolnej objęły następujące osoby:

1) Kierownictwo Wydziału Ogólnego objął Dr Tadeusz Rakowski, Naczelnik Wydziału.
2) Kierownictwo Biura Personalnego objął Stanisław Marszałek, Naczelnik Biura Personalnego (w z. Marian Mikietyński, radca Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego).
3) Kierownictwo Wydziału Szkolnictwa Powszechnego objął Dr Władysław Sperczyński, Naczelnik Wydziału.
4) Kierownictwo Wydziału Szkolnictwa Średniego objął Florian Kozanecki, p. o. Naczelnika Wydziału.
5) Kierownictwo Wydziału Szkolnictwa Zawodowego — vacat (w z. Inż. Władysław Szopowski, wizytator szkół).
6) Kierownictwo Oddziału Oświaty Pozaszkolnej objął Kazimierz Krukowski, p. o. Kierownika Oddziału.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr Antoni Ryniewicz.

*) Godziny przyjęć codziennie od 10 — 12-tej za wyjątkiem niedziel i świąt.

6.

Rejony wizytacyjne szkolnictwa powszechnego i średniego w Okręgu Szkolnym Pomorskim.

Rejony wizytacyjne szkolnictwa powszechnego.
Naczelnik Wydziału — Dr W. Sperczyński.

Dr Aleksander Wilkoszewski p. o. wizytatora szkół wizytuje:

1) Obwód szkolny nowomiejski.
2) Obwód szkolny toruński.
3) Obwód szkolny tczewski.
4) Obwód szkolny wejherowski.

Józef Sowiński p. o. wizytatora szkół wizytuje:

1) Obwód szkolny chojnicki.
2) Obwód szkolny grudziądzki.
3) Obwód szkolny kościerski.

Rejony wizytacyjne szkolnictwa średniego.

p. o. Naczelnika Wydziału Florian Kozanecki:

1. Państwowe Pedagogium — Toruń.
2. Państwowe Liceum Pedagogiczne — Grudziądz.
3. Państwowe Liceum Pedagogiczne — Wejherowo.
4. Prywatne Gimnazjum Męskie Towarzystwa Szkoły Średniej — Gdynia.
5. Prywatne Gimnazjum Żeńskie Towarzystwa Szkoły Średniej — Gdynia.
6. Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im.

Goethego z niem. językiem nauczania — Grudziądz.
7. Państwowe Gimnazjum z niemieckim językiem nauczania — Toruń.

Wizytator Szkół Stanisław Ćwikowski:

1. Państwowe Gimnazjum — Chojnice.
2. Miejskie Gimnazjum Żeńskie — Chojnice.
3. Prywatne Gimnazjum Żeńskie SS. Urszulanek — Gdynia.
4. Prywatne Gimnazjum Męskie O. O. Jezuitów — Gdynia.
5. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne im. H. Sienkiewicza — Kartuzy.
6. Państwowe Gimnazjum im. J. Wybickiego — Kościerzyna.
7. Prywatne Gimnazjum Żeńskie SS. Urszulanek — Kościerzyna.
8. Prywatne Gimnazjum Męskie Stolicy Biskupiej — Pelplin.
9. Państwowe Gimnazjum — Starogard.
10. Państwowe Gimnazjum — Świecie.
11. Państwowe Gimnazjum Męskie — Tczew.
12. Państwowe Gimnazjum Żeńskie — Tczew.
13. Państwowe Gimnazjum im. M. Kopernika (filia) — Toruń.
14. Prywatne Gimnazjum Męskie O. O. Redemptorystów — Toruń.
15. Prywatne Gimnazjum Żeńskie Stowarzyszenia Rodziny Urzędniczej i Pomorskiego Towarzystwa Szkoły Powszechnej — Toruń.
16. Państwowe Gimnazjum — Tuchola.
17. Państwowe Gimnazjum im. Jana Sobieskiego — Wejherowo.
18. Prywatne Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Zmartwychwstania Pańskiego — Wejherowo.

p. o. **Wizytatora Szkół Henryk Moese:**

1. Państwowe Gimnazjum — Brodnica.
2. Prywatne Gimnazjum Żeńskie Towarzystwa Gimnazjum Żeńskiego — Brodnica.
3. Państwowe Gimnazjum im. Króla Kazimierza Jagiellończyka — Chełmno.
4. Państwowe Gimnazjum Żeńskie — Chełmno.
5. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne — Chełmża.
6. Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne — Działdowo.
7. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne — Gniew.
8. Prywatne Gimnazjum Męskie Towarzystwa Słowa Bożego — Górna Grupa.
9. Państwowe Gimnazjum im. Króla Jana III Sobieskiego — Grudziądz.
10. Państwowe Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego — Grudziądz.
11. Państwowe Gimnazjum im. Marii z Billewiczów Piłsudskiej — Grudziądz.
12. Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im. Żeromskiego — Grudziądz.
13. Miejskie Gimnazjum Koedukacyjne — Lubawa.
14. Państwowe Gimnazjum im. M. Kopernika — Toruń.
15. Państwowe Gimnazjum im. Ks. Biskupa Władysława Bandurskiego — Nowe Miasto.
16. Państwowe Gimnazjum im. Królowej Jadwigi — Toruń.
17. Miejskie Gimnazjum Żeńskie — Toruń.
18. Państwowe Gimnazjum — Wąbrzeźno.

7.

Zarządzenie w sprawie organizacji przysposobienia młodzieży do obrony kraju.

Pismo okólne Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 września 1937 r. (Nr II. W. 8256/37).

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przesyła do ścisłego przestrzegania zarządzenie z dnia 10 września r. b. w sprawie przysposobienia młodzieży do obrony kraju. Zarządzenie to będzie drukowane w najbliższym numerze Dziennika Urzędowego Min. W. R. i O. P.

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek Błeszyński.

Załącznik do pisma okólnego Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 września 1937 r. Nr II. W. 8256/37.

Zarządzenie
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych

z dnia 10 września 1937 r. (Nr II W — 8256/37)

w sprawie organizacji przysposobienia młodzieży szkolnej do obrony kraju.

I. Cele i zadania przysposobienia młodzieży szkolnej do obrony kraju.

§ 1.

1. Celem przysposobienia młodzieży szkolnej do obrony kraju jest przygotowanie uświadomionych, czynnych, dzielnych i karnych obywateli, gotowych każdej chwili stanąć w jego obronie przed grożącym z jakiejkolwiek strony niebezpieczeństwem. Przysposobienie młodzieży szkolnej do obrony kraju jest podstawowym

zadaniem pracy wychowawczej i dydaktycznej każdej szkoły.

2. Przysposobienie młodzieży do obrony kraju obejmuje:

a) ogólne przygotowanie do obrony kraju,

b) przysposobienie wojskowe (młodzieży żeńskiej do służby pomocniczej wojskowej).

Ogólne przygotowanie młodzieży do obrony kraju realizuje się przez całą pracę wychowawczą i dydaktyczną każdej szkoły.

Przysposobienie wojskowe młodzieży realizuje się w szkołach średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz w szkołach dokształcających zawodowych, w których uczniowie odpowiadają przeciętnie wiekowi od lat 15 wzwyż, według obowiązujących programów szkolnych.

§ 2.

Dla osiągnięcia zadań, związanych z ogólnym przygotowaniem młodzieży do obrony kraju, szkoły zgodnie ze swymi statutami i programami:

a) zwracają w pracy wychowawczej szczególną uwagę na te wszystkie czynniki, które przyczyniają się do kształtowania silnych, prawych charakterów, do wyrabiania poczucia odpowiedzialności za pracę jednostkową i zespołową, do rozwijania i potęgowania cnót żołnierskich, a zwłaszcza miłości Ojczyzny, poczucia honoru, obowiązkowości i woli zwycięstwa,

b) kładą nacisk w nauce poszczególnych przedmiotów na te elementy wiedzy, które mają związek z obronnością Państwa i otaczają specjalną opieką ćwiczenia cielesne jako podstawę przysposobienia wojskowego młodzieży.

II. Organizacja hufców szkolnych.

§ 3.

Przysposobienie wojskowe młodzieży męskiej i przysposobienie młodzieży żeńskiej do sł. pom. wojsk. jest obowiązkowym przedmiotem (szkolnym). Ocenę osiągniętych przez młodzież wyników pracy umieszcza się na świadectwach szkolnych.

Przysposobieniu temu podlega młodzież szkół wymienionych w § 1. Młodzież objęta przysposobieniem wojskowym tworzy hufce szkolne, noszące nazwę i numer szkoły.

§ 4.

W niektórych szkołach zawodowych mogą być organizowane hufce szkolne wojskowe przysposobienia specjalnego.

§ 5.

Organizacja hufców szkolnych, opieka i kontrola nad ich pracą należy do obowiązków dyrektora szkoły, dyrektorki (przełożonej) i rady pedagogicznej.

Bezpośredni nadzór fachowy nad męskimi hufcami szkolnymi sprawuje komendant obwodu przysposobienia wojskowego, zaś nad żeńskimi hufcami szkolnymi instruktorka P. W. K., wyznaczona przez właściwego dowódcę O. K.

§ 6.

Program nauki przysposobienia wojskowego ustala Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

§ 7.

1. Komendantem hufca szkolnego jest nauczyciel, posiadający stopień oficera lub podchorążego rezerwy. W razie braku wśród nauczycieli odpowiedniego kandydata, funkcje te może spełniać oficer lub podchorąży rezerwy (możliwie absolwent danej szkoły), względnie oficer służby stałej, wyznaczony przez komendanta obwodu przysposobienia wojskowego.

2. Kandydata na komendanta hufca szkolnego przysposobienia wojskowego wybiera w porozumieniu z komendantem obwodu przysp. wojskowego dyrektor szkoły i przedstawia Kuratorowi Okręgu Szkolnego, który go zatwierdza w porozumieniu z właściwym Dowódcą Okręgu Korpusu.

3. Komendantką hufca żeńskiego jest nauczycielka, posiadająca uznane przez Ministerstwo Spraw Wojskowych przygotowanie do tej pracy i wyznaczona na wniosek dyrektorki (przełożonej) szkoły przez Kuratora Okręgu Szkolnego w porozumieniu z Dowódcą Okręgu Korpusu. W razie braku wśród nauczycielek odpowiedniej kandydatki, funkcję tę może pełnić instruktorka P. W. K. Org. Przysp. Wojsk. Kobiet, zatrudniona przez dyrekcję szkoły po zatwierdzeniu przez Kuratora Okręgu Szkolnego w porozumieniu z Dowódcą Okręgu Korpusu.

Komendantka hufca prowadzi wyszkolenie przy współpracy lekarki (lekarza) szkolnej i miejscowych instytucyj szpitalnych.

4. Wynagrodzenie komendantów i komendantek hufców ustalą osobne przepisy.

§ 8.

Komendanci i komendantki hufców szkolnych wchodzą w skład Rady Pedagogicznej.

Do obowiązków komendanta, względnie komendantki hufca szkolnego należy:

a) wykonanie programu w dziale P. W.,

b) utrzymanie karności i porządku w hufcu,

c) administracja hufca.

§ 9.

Komendant obwodu przysposobienia wojskowego oraz instruktorka P. W. K. spełniają nadzór fachowy w myśl § 5, po uprzednim każ-

dorazowym zgłoszeniu się u dyrektora (dyrektorki) szkoły.

Dla omówienia ważniejszych spraw, specjalnie związanych z zagadnieniem przysposobienia wojskowego, obwodowy komendant przysposobienia wojskowego oraz instruktorka P. W. K. biorą udział na zaproszenie dyrektora (dyrektorki, przełożonej) w zwołanych w tym celu posiedzeniach Rady Pedagogicznej.

§ 10.

1. Uczniowie i uczennice, wchodzący w skład hufca szkolnego, podlegają szczegółowemu i okresowemu badaniu przez lekarza szkolnego (lekarkę szkolną). Zasady postępowania i szczegóły badań lekarskich ustalają odrębne przepisy.

2. Od zajęć w hufcach szkolnych albo zajęć w określonym dziale szkolenia może być uczeń (uczennica) zwolniony tylko czasowo i częściowo na podstawie orzeczenia lekarza szkolnego.

§ 11.

1. Organizacją okręgowych obozów letnich oraz przedobozi dla młodzieży męskiej i kilkudniowych obozów żeńskich zajmuje się Ministerstwo Spraw Wojskowych, które troszczy się o zaopatrzenie materialne oraz o potrzebny personel kierowniczy i instruktorski.

2. Młodzież hufców szkolnych podlega w obozach przepisom i regulaminom obozowym przysposobienia wojskowego.

3. Komendanci szkolnych hufców są powoływani do obozów na zasadach, które określają odrębne przepisy.

§ 12.

Broni oraz częściowo amunicji i sprzętu do wyszkolenia dla szkolnych hufców dostarczają władze wojskowe przysposobienia wojskowego.

§ 13.

Pomocników instruktorów, podporządkowanych na czas trwania służby w hufcach, komendantowi hufca dostarczają władze wojskowe przysposobienia wojskowego.

III. Nadzór.

§ 14.

Nadzór nad przysposobieniem do obrony kraju na terenie szkół należy do właściwych władz szkolnych.

§ 15.

Nadzór fachowy nad przysposobieniem wojskowym młodzieży męskiej i przysposobieniem do pomocniczej służby wojskowej młodzieży żeńskiej sprawują właściwe władze wojskowe P. W. zawsze w porozumieniu z dyrektorami szkół.

§ 16.

Nadzór nad obozami i kursami specjalnymi sprawują właściwe D. O. K.

Delegaci Ministerstwa W. R. i O. P. oraz Kuratoriów Okręgów Szkolnych mają prawo zwiedzania obozów i kursów oraz ich kontroli wychowawczej po uprzednim porozumieniu się z komendantami obozów lub kursów.

IV. Przepisy końcowe i przejściowe.

§ 17.

Hufce szkolne biorą udział w świętach w. f. i p. w. na zasadach określonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 18.

Szczegółowe organizacje hufców szkolnych określają regulaminy hufców męskich i żeńskich, wydane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

§ 19.

Sprawę przysposobienia do obrony kraju w szkołach akademickich i wyższych ureguluje osobne zarządzenie.

§ 20.

Organizację przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej i przysposobienia młodzieży żeńskiej do służby pomocniczej wojskowej wprowadza się we wszystkich szkołach typu licealnego z dniem wejścia w życie niniejszego zarządzenia.

We wszystkich innych szkołach przysposobienie to wprowadzone będzie odrębnymi zarządzeniami Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Aż do tego czasu obowiązują dotychczasowe przepisy.

§ 21.

W tych szkołach, w których obowiązki komendantów hufców pełni kadra P. W., dyrektorzy szkół powierzają jednemu z pośród nauczycieli obowiązki zastępcy komendanta. Obowiązki zastępcy komendanta hufca określi osobne zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 22.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z tym dniem, o ile przepisy niniejszego zarządzenia nie stanowią inaczej, traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 4 lutego 1931 r. Nr I WF —

637/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1931 poz. 31).

Minister Spraw Wojskowych:
(—) T. Kasprzycki, gen. dyw.
Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) w z. Jerzy Ferek Błeszyński.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O. — 2824/37.

Toruń, dnia 1 października 1937r.

Inspektoratom Szkolnym oraz Dyrekcjom i Kierownictwom wszystkich szkół w Okręgu.

powyższe podaję do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

8.

W sprawie audycji radiowych dla szkół powszechnych.

Okólnik Nr 83 Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 września 1937 r. (Nr II P. — 7937/37).

W roku szkolnym 1937/38 Polskie Radio nadawać będzie codziennie dla młodzieży szkół powszechnych audycje o charakterze kształcącym i wychowawczym. Audycje te będą podwójne: poranne i południowe. Audycje poranne, przeznaczone dla młodzieży wszystkich roczników, z wyjątkiem pierwszego i drugiego trwać będą 10 minut, t. j. od godz. 8 do godz. 8,10, audycje południowe zaś 25 minut, t. j. od godz. 11,15 do godz. 11,40 według następującego planu tygodniowego:

Poniedziałki — pogadanki dla dzieci starszych (klasy V — VII szkół stopnia II i III klasy IV szkół stopnia I).

Wtorek — słuchowisko dla dzieci młodszych (klasy II — IV szkół stopnia II i III i klasy II — III szkół stopnia I).

Środa — pogadanka dla dzieci młodszych,
Czwartek — poranek muzyczny,
Piątek — słuchowisko dla dzieci starszych,
Sobota — „Śpiewajmy piosenki".

Spośród czwartkowych audycji muzycznych, poranki, nadawane w pierwszy i trzeci czwartek każdego miesiąca, przeznaczone będą dla szkół powszechnych, natomiast poranki, nadawane w inne czwartki, przeznaczone będą dla szkół średnich ogólnokształcących.

Szczegółowy plan i program audycji południowych zawiera broszura wydana przez Polskie Radio p. n. „Radio w szkole", którą szkoły, posiadające aparat radiowy otrzymają bezpłatnie.

Uznając wymienione audycje jako polecenia godną dodatkową pomoc szkolną należy w szkołach, zaopatrzonych w radioodbiorniki, zorganizować w razie sprzyjających warunków systematyczne słuchanie tych audycji przez młodzież szkolną — z tym jednak, że czas użyty na słuchanie audycji nie może być wliczony do czasu przeznaczonego na lekcje obowiązkowe. W związku z powyższym w szkołach, w których audycje te zostaną wprowadzone, lekcja pierwsza rozpoczynać się będzie o godz. 8,15, a lekcja czwarta o godz. 11,45.

Z treści audycyj należy w miarę możności korzystać w szkolnej pracy pedagogiczno-dydaktycznej.

Dyrektor Departamentu:
(—) Dr M. Pollak.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O. — 1448/37.

Toruń, dnia 1 października 1937 r.

Inspektoratom Szkolnym oraz Dyrekcjom szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu

powyższe podaję do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

9.

Prezes Rady Ministrów
Nr 41 — 25/4

Odpis.
Warszawa, dn. 3 lipca 1937 r.
Okólnik Nr 17.

Kolportaż i sprzedaż wydawnictw w urzędach i instytucjach państw.

Do
Pana Ministra (wszystkich).

Kolportaż i rozsprzedaż różnych wydawnictw (książek, broszur, czasopism, albumów i t. p.) przez instytucje społeczne i osoby prywatne wśród urzędów i instytucyj administracji państwowej i ich pracowników przybiera niejednokrotnie formy niewłaściwe, zakłóca tok urzędowania i przynosi szkodę dla interesu publicznego. Z drugiej strony zalecanie wydawnictw przez władze niekiedy wykorzystywane jest również do nadużyć, narażających na szkodę interesy prywatne, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy agenci danego wydawnictwa, dzięki posiadanym w swych rękach zaleceniom urzędów, wywierają zdecydowany nacisk zarówno przy uzyskiwaniu płatnego materiału informacyjnego do tego wydawnictwa, jak i przy jego rozprzedaży.

W związku z powyższym proszę o wydanie zarządzeń co do stosowania w podległym Panu

Ministrowi dziale administracji rządowej następujących zasad:

1) w urzędach i instytucjach państwowych kolportaż i rozprzedaż wydawnictw są zasadniczo niedopuszczalne;

2)) w przypadkach szczególnych władze centralne mogą stosować wyjątki od powyższej zasady, zawiadamiając o tym podległe organa; wywieranie nacisku ze strony kolporterów i sprzedawców nie powinno być w żadnym wypadku tolerowane;

3) osobom interesowanym żadne pisma w sprawie dopuszczenia lub zalecenia wydawnictw nie powinny być wydawane.

Równocześnie proszę Pana Ministra o spowodowanie w drodze nadzoru wprowadzenia w życie powyższych zasad w urzędach i instytucjach samorządu.

Prezes Rady Ministrów:
(—) Sławoj Składkowski.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O. — 249/37.

Toruń, dnia 10 września 1937 r.

Na podstawie okólnika Nr 79 Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 sierpnia 1937 r. (BP. 15910/37) powyższe podaję do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne oraz Dyrekcje wszystkich państw. szkół i zakładów naukowych w Okręgu.

10.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O — 114/37 Okólnik Nr 10.

Toruń, dnia 11 września 1937 r.

Ulgi kolejowe dla nauczycieli szkół powszechnych przy grupowych przejazdach.

Na podstawie pisma okólnego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 sierpnia 1937 r. Nr I. Praw. 1483/37 zawiadamiam, że kolejowa ulga przejazdowa, przewidziana dla wycieczek nauczycieli i nauczycielek szkół powszechnych może być przyznawana przez Dyrekcje Okr. Kolei Państwowych przy wycieczkach w celach popieranych przez Inspektoraty Szkolne, jako to wyjazd na kursy, wycieczki naukowe, natomiast nie na wyjazdy w celach urlopów, weckendów i t. p.

Poświadczenie przez Inspektorat, że poszczególne osoby są nauczycielami jest niewystarczające i zbędne, gdyż okoliczność ta może być i tak stwierdzona na podstawie legitymacyj osobistych. Popieranie wniosków o wycieczkowe ulgi kolejowe przez Inspektoraty Szkolne winno zatem dotyczyć przede wszystkim celu wycieczki.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

11.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Nr II W. 7296/37

Odpis.

Warszawa, dnia 7 września 1937 r.

Stan higieniczno-sanitarny publicznych szkół powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i wykorzystania załączony okólnik Ministerstwa Spr. Wewnętrznych Nr 43 z dnia 23 lipca 1937 r. (Nr SS. 53 — 273 — 2), w sprawie stanu higieniczno-sanitarnego publicznych szkół powszechnych.

Nawiązując do treści tego okólnika, a w szczególności jego punktu 3-go, Ministerstwo W. R. i O. P. wzywa władze szkolne i nauczycielstwo szkół powszechnych do współdziałania z władzami administracyjnymi i samorządowymi w powyższej akcji.

W tym celu Inspektoraty szkolne powinny:

a) Zebrać za pośrednictwem Kierowników szkół informacje o brakach sanitarnych.

b) Ustalić w porozumieniu z Wydziałem Powiatowym, lekarzem powiatowym i lekarzem szkolnym (w miejscowościach, gdzie istnieją lekarze szkolni) a w oparciu o przepisy Ministerstwa WR. i OP. sposoby usunięcia tych braków w każdym poszczególnym przypadku.

c) Wskazać zarządowi gminy potrzeby sanitarne danej szkoły i konkretny sposób ich zaspokojenia, lub też uzyskać wydanie stosownego zarządzenia przez Wydział Powiatowy.

d) Zlecić kierownikowi szkoły czuwanie nad zgodnym z tymi przepisami i rychłym załatwieniem sprawy przez gminę. (Punkt 3-ci okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych).

e) Ściśle przestrzegać, aby nowo-wybudowane ustępy i studnie odpowiadały warunkom przepisowym, zawartym w wydawnictwach Ministerstwa W. R. i O. P. Odnośne wskazówki dotyczące szkół powszechnych I-go stopnia znajdują się w wydawnictwie „Publiczne Szkoły Powszechne I-go stopnia. Teren, budynki, sprzęty. Warszawa — 1937". Wydawnictwo to zostało już rozesłane pp. Kierownikom szkół powszechnych i władzom gminnym.

Załącznik.

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek-Błeszyński.

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Śląski Urząd Wojew. Wydz. Ośw. Publ.

Załącznik do pisma okólnego Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 września 1937 r. Nr II W. 7296/37.

Odpis.

Okólnik Nr 43.

z dnia 23 lipca 1937 r.

w sprawie stanu higieniczno-sanitarnego publicznych szkół powszechnych.

Nr SS. 53 — 273 — 2.

Do

P. P. Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast.

Poziom higieniczno-sanitarny wielu publicznych szkół powszechnych, zarówno wiejskich jak i miejskich, budzi poważne obawy o stan zdrowotny młodzieży. Ma to miejsce w szkołach, w których brak jest stałej troski właściwych organów gminnych i miejskich, a także powiatowych i wojewódzkich o utrzymanie odpowiedniego poziomu higieniczno-sanitarnego.

Zdarzają się nawet przypadki, że szkoły wcale nie posiadają ustępów bądź też istniejące ustępy znajdują się w stanie zupełnego zaniedbania. Podobnie przedstawia się sprawa zaopatrywania szkół w odpowiednią wodę, a szczególnie we własne studnie.

Stan powyższy zmusza mnie do udzielenia następujących zaleceń i zarządzeń:

1) w terminie do 10 sierpnia b. r. właściwe organa gminne czy też miejskie zbadają aktualny stan sanitarny wszystkich publicznych szkół powszechnych w gminie;

2) w wyniku zbadania w terminie do dnia 25 sierpnia b. r. zostaną zarządzone, przeprowadzone i zakończone prace konieczne dla doprowadzenia budynków szkolnych do właściwego poziomu higieniczno-sanitarnego, a w szczególności uporządkowane zostaną istniejące ustępy i studnie;

3) w możliwie najkrótszym czasie należy wybudować odpowiednie ustępy w szkołach, które ich nie posiadają oraz zapewnić higieniczne zaopatrywanie szkoły w wodę.

Panowie Wojewodowie i Przewodniczący Wydziałów Powiatowych, jako władze nadzorcze, roztoczą przez swe organa kontrolę nad wywiązaniem się gmin wiejskich i miast z obowiązków zabezpieczenia publicznym szkołom powszechnym właściwego poziomu stanu higieniczno-sanitarnego.

Minister:
(—) Sławoj Składkowski.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O. — 2065/37.

Okólnik Nr 17.

Stan higieniczno-sanitarny publicznych szkół powszechnych.

Toruń, dnia 17 września 1937 r.

Powyższe pismo okólne Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 września 1937 r. Nr II. W — 7296/37 podaję do wiadomości i wykonania.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

Otrzymują:
Inspektoraty Szkolne w Okręgu.

12.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Nr II Pr — 8341/37

Odpis.

Warszawa, dnia 10 września 1937 r.

W sprawie realizacji programów liceów ogólnokształcących.

Instrukcja z dn. 17 lipca 1937 r. (Nr II Pr — 6318/37) dotycząca realizacji programu nauki w państwowym liceum ogólnokształcącym (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. 1937 r. Nr 9, poz. 308) przewiduje, że nauczanie języka obcego nowożytnego winno się odbywać według dawnego programu, obowiązującego dla VII klasy gimnazjum dawnego ustroju. Zarządzenie to odnosi się również do listy lektury.

W związku z powyższym należy zwrócić uwagę nauczycielstwu, że dobierając dla młodzieży lekturę z języków nowożytnych winno się opierać na listach zatwierdzonych dla klas wyższych gimnazjum dawnego ustroju. Lektura podana w programach języków obcych w liceum będzie jeszcze poddana rewizji.

Jednocześnie należy zawiadomić nauczycieli języka greckiego, że w programie języka greckiego (liceum klasyczne) na str. 15 siódmy wiersz od dołu, należy poprawić tekst w sposób następujący:

zamiast — „Lektura wskazana w punktach 1 i 2 programu..."

winno być — „Lektura wskazana w punktach 2 i 3 programu".

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek-Błeszyński.

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych
Śląski Urząd Wojewódzki Wydz. Ośw. Publ.
Liceum Krzemienieckie.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr II — 2406/37.

Okólnik Nr 19.

Toruń, dnia 20 września 1937 r.

Odpis powyższy podaję do wiadomości i wykonania.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: (—) Kozanecki.

Otrzymują:
Dyrekcje państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących Okręgu.

13.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr O. P. 3715/37.

Toruń, dnia 29 września1937 r.
Okólnik Nr 31.

Korespondencyjny kurs bibliotekarstwa.

Zwracam Panom Inspektorom Szkolnym uwagę na okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 września b. r. Nr II OP — 8391/37, w sprawie korespondencyjnego kursu bibliotekarstwa, wysłany wprost przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Inspektoratów Szkolnych.

Proszę Panów Inspektorów Szkolnych, aby:
zainteresowali tym kursem: 1) Panów Przewodniczących Wydziałów Powiatowych zwłaszcza w tych powiatach, gdzie istnieją Powiatowe Centrale Bibliotek Ruchomych, albo gdzie Centrale mają być utworzone, a bibliotekarze nie mają fachowego przeszkolenia;

2) organizacje kulturalno-oświatowe, prowadzące biblioteki;

3) nauczycielstwo szkół powszechnych, które wykazuje w tym kierunku zamiłowania, a które mogłoby w przyszłości pełnić funkcję bibliotekarzy przy bibliotekach gminnych, względnie instruować bibliotekarzy poszczególnych punktów bibliotecznych.

Mając również na uwadze okólnik nr 31 Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3. VI. 1937 r. Nr SS 54 — 10 — 1, można się spodziewać, że sprawa bibliotek samorządowych ruszy z miejsca, wobec czego trzeba zawczasu przygotować przeszkolonych bibliotekarzy, którzy mogliby w przyszłości biblioteki prawidłowo prowadzić.

Szczegóły dotyczące kursu podane są w prospekcie załączonym do wzmiankowego pisma Ministerstwa, oraz w czasopiśmie „Bibliotekarz".

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

Otrzymują:
Wszystkie Inspektoraty Szkolne.

14.

Minister Spraw Wewnętrznych
Nr SS 54 — 10 — 1.

Warszawa, dnia 3 czerwca 1937 r.
Okólnik Nr 31.

W sprawie popierania akcji bibliotecznej.

Do
Panów Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast.

Realizowane z dużym nakładem ze strony Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego nauczanie przez szkolnictwo powszechne, ażeby wydało możliwie pełne wyniki, powinno być po wyjściu młodzieży ze szkoły powszechnej utrwalane i pogłębiane przez oświatę pozaszkolną, w której podstawowe znaczenie posiada zorganizowane czytelnictwo publiczne, jako jeden z najważniejszych i najskuteczniejszych środków wychowania szerokich rzesz ludności oraz jej uświadomienia obywatelsko-narodowego.

Racjonalne prowadzenie akcji czytelniczej i bibliotecznej jest zagadnieniem o doniosłym znaczeniu państwowym, które domaga się szybkiego rozwiązania przy najbardziej czynnym udziale samorządu.

Stosunek samorządu terytorialnego do akcji bibliotecznej powinien wynikać z dążenia samorządu do podniesienia poziomu oświaty i uświadomienia obywatelskiego mieszkańców oraz troski, ażeby włożony na cele szkolnictwa powszechnego wysiłek ze strony Skarbu Państwa i samorządu nie został zmarnowany. Przesłanki te prowadzą nas do postawienia przed samorządem terytorialnym wyraźnego postulatu moralnej organizacyjnej i materialnej opieki nad akcją biblioteczną.

Dowody zrozumienia potrzeb w tej dziedzinie daje samorząd terytorialny niemal od chwili odzyskania Niepodległości Rzeczypospolitej i ponoszone na ten cel świadczenia bywały niejednokrotnie znaczne. Nie zaspakajały one jednak istniejących potrzeb, gdyż nie wszystkie związki samorządowe w akcji tego rodzaju brały udział, a powtóre udział samorządu wyrażał się przede wszystkim w udzieleniu kilku różnym instytucjom społecznym zasiłków i zapomóg, co

niejednokrotnie stwarzało rozproszkowanie akcji i jej osłabienie.

Podjęcie ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego od r. 1933 wysiłków uporządkowania i zorganizowania akcji bibliotecznej wyraziło się wzmożeniem tej akcji ze strony samorządu terytorialnego. Jak wynika z materiałów, posiadanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w latach 1930 — 36 przybyło 91 powiatowych centrali bibliotecznych, zaś w r. 1934 i 35 — 111 gminnych bibliotek samorządowych, to jest tyle, ile powstało ich w ciągu pierwszych 15 lat od chwili odzyskania Niepodległości. Podkreślić przy tym wypada, że ten rozrost bibliotek dokonywał się w okresie ostrego kryzysu finansów samorządowych.

Pragnąc udział samorządu terytorialnego w akcji bibliotecznej umocnić, rozszerzyć i sharmonizować z postulatami Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zalecam związkom samorządowym:

1) w miarę możności finansowych przeznaczać na akcję biblioteczną stale, corocznie pewne sumy z budżetu związku samorządowego,

2) przeznaczane fundusze użytkować bezpośrednio na zakładanie bądź rozszerzanie bibliotek samorządowych gminnych i powiatowych,

3) nawiązać stałą współpracę z instruktorem oświaty pozaszkolnej, jako organem władz szkolnych w zakresie akcji bibliotecznej,

4) zainteresować akcją biblioteczną członków organów stanowiących, a szczególnie radnych gminnych i gromadzkich oraz zachęcić ich do propagowania czytelnictwa wśród mieszkańców wsi,

5) umożliwić delegatowi właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego omówienia akcji bibliotecznej w powiecie na najbliższym zebraniu wójtów, a w województwie na zjeździe Przewodniczących Wydziałów Powiatowych czy też sekretarzy Wydziałów Powiatowych lub Inspektorów Samorządu Gminnego.

Oczekuję, że powyższe zalecenia w zrozumieniu doniosłości czynnego udziału samorządu terytorialnego w dziale podnoszenia kultury ludności, będą przyjmowane przez organa stanowiące związków samorządowych — do realizacji, jako ich własny nakaz moralny.

Minister:
(—) Sławoj Składkowski.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
Nr II OP — 4882/37.

Poparcie samorządowej akcji bibliotecznej.

Warszawa, dnia 14 czerwca 1937 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przesyła do wiadomości odpis okólnika Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca r. b. Nr SS — 54 — 10 — 1.

Ministerstwo zwraca uwagę na wytyczne, ustalone przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie współdziałania Panów Wojewodów i Przewodn. Wydz. Powiatowych z władzami szkolnymi nad dalszym rozwojem akcji bibliotecznej samorządu terytorialnego i zaleca otoczenie każdej inicjatywy w tym kierunku jak najbardziej troskliwą opieką i pomocą.

Podsekretarz Stanu:
(—) Jerzy Ferek Błeszyński.

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych, Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publ., Inspektoraty Szkolne.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr OP — 3145/37.

Toruń, dnia 7 października 1937 r.

Inspektoratom Szkolnym oraz Dyrekcjom i Kierownikom wszystkich szkół w Okręgu do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

15.

Praca nauczycielstwa na kursach dla przedpoborowych.

Pismo okólne Ministra W. R. i O. P. z dnia 1-go października 1937 r. Nr II OP — 8848/37.

Spomiędzy wielu prac, jakie wykonuje ofiarnie i bezinteresownie nauczyciel szkoły powszechnej na terenie pozaszkolnym, należy szczególnie podkreślić z uznaniem jego skuteczną pracę **na kursach dla młodzieży przedpoborowej.**

W ub. roku szkolnym kilka tysięcy nauczycieli we wschodnich okręgach szkolnych zorganizowało ponad 4.000 takich kursów, z których skorzystało 44.000 słuchaczy, mających za rok lub dwa lata wstąpić w szeregi armii polskiej. Nauczyciele ci jak najlepiej wykonali w ten sposób apel Naczelnego Wodza, wzywającego do wzmożenia obronności Polski. Oni bowiem istotnie wzmocnili „duszę prostego żołnierza, która jest podstawą armii".

Praca na kursach dla przedpoborowych,

prowadzona w wieczornej porze, po żmudnej pracy nad dziatwą szkolną w ciągu dnia, wymagała planowego niemal codziennego wysiłku. Ministerstwo W. R. i O. P. uznaje słuszność zasady, że za taką pracę na kursach dla młodzieży przedpoborowej, organizowanych zgodnie ze wskazówkami władz szkolnych, należy wypłacać nauczycielstwu dodatkowe wynagrodzenie; w ub. roku szkolnym wypłacono niewielkie kwoty jedynie nauczycielstwu z Okręgu Szkolnego Brzeskiego, gdzie akcję kształcenia młodzieży przedpoborowej najwcześniej rozpoczęto. Ministerstwo poczyni starania, aby w roku szkolnym 1937/38 także w innych okręgach szkolnych objętych akcją, wynagrodzenia mogły być wypłacone.

Rozpoczęta akcja kształcenia przedpoborowych będzie nadal konsekwentnie kontynuowana; jej ciągłość i skuteczność uzależniona jest nie tylko od środków materialnych, lecz w większym stopniu od siły moralnej i postawy ofiarnej nauczycielstwa.

Dlatego podkreślając ważność tej pracy dla siły obronnej Państwa — zachęcam gorąco nauczycielstwo do dalszej wydatnej i ofiarnej pracy na kursach dla przedpoborowych, jakie w b. r. szkolnym będą zorganizowane. Wyrażam też uznanie i dziękuję nauczycielstwu z okręgów wileńskiego, brzeskiego, wołyńskiego, lwowskiego, lubelskiego i krakowskiego za ofiarny i obfity w plony trud.

Ministerstwo prosi o podanie do wiadomości ogółu nauczycielstwa powyższego pisma.

Minister:
w z. (—) Błeszyński.

Otrzymują:
Kuratoria Okręgów Szkolnych.

Kuratorium
Okręgu Szkolnego Pomorskiego
Nr OP — 4834/37.

Toruń, dnia 7 października 1937 r.

Inspektoratom Szkolnym, Dyrekcjom i Kierownikom szkół oraz ogółowi Nauczycielstwa w Okręgu

powyższe podaję do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) Dr Antoni Ryniewicz.

16.

Zaświadczenia służby w P. O. W.

Okólnik Kuratorium O. S. Pom. z dnia 8 października 1937 r. Nr B. P. — 3657/37.

Podaję do wiadomości podległych pracowników i nauczycieli, b. członków P. O. W., że w myśl pisma Prezydium Rady Ministrów z dnia 27 sierpnia b. r. Nr 133 — 7/29 wnioski o zaświadczenia służby w P. O. W. przesyłać należy pocztą wprost pod adrseem: „Komisja Kwalifikacyjna przy Wojskowym Biurze Historycznym — Warszawa, ul. Aleja Szucha 14".

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Dr Antoni Ryniewicz.

17.

Komunikat Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie drugiego powszechnego spisu bibliotek w Polsce.

W roku 1929 Ministerstwo W. R. i O. P. przeprowadziło pierwszą ogólnopolską rejestrację bibliotek oświatowych. Materiały statystyczne, zebrane wówczas, zostały opublikowane w specjalnym wydawnictwie, które pozwoliło władzom szkolnym i działaczom oświatowym zorientować się w naszym zbiorowym dorobku bibliotecznym, jego brakach i umożliwiło opracowanie podstawowych wytycznych polskiej polityki bibliotecznej. Mając na uwadze dużą korzyść, jaką polskiemu życiu kulturalnemu oddał pierwszy spis bibliotek, Ministerstwo W. R. i O. P. zamierza w 1939 roku przeprowadzić drugi spis bibliotek w Polsce. Aby jednak materiały spisowe były pełne i wiernie odtwarzały stan faktyczny, spis musi być należycie przygotowany i przeprowadzony przez czynniki, prowadzące w Polsce akcję biblioteczną, a więc zarówno przez władze szkolne jak i organizacje społeczne.

Zawiadamiając o powyższym Ministerstwo W. R. i O. P. już obecnie zwraca się z prośbą do organizacyj społecznych, samorządowych i państwowych, by te z uwagi na zamierzenie Ministerstwa poleciły zależnym od siebie bibliotekom wprowadzenie racjonalnych schematów sprawozdawczych. Są one opracowane przez Poradnię Biblioteczną Koła Warszawskiego Związku Bibliotekarzy Polskich (Warszawa, ul. Marszałkowska Nr 69). Wprowadzenie jednakowych schematów sprawozdawczych do wszystkich bibliotek umożliwi zebranie podczas spisu jednorodnych materiałów liczbowych, niezbędnych do dalszych prac nad organizacją bibliotekarstwa i czytelnictwa w Polsce.

W celu ułatwienia bibliotekom, które ze względów materialnych nie wprowadziły dotychczas schematów sprawozdawczych Poradni Bibliotecznej, zapoczątkowania racjonalnego prowadzenia statystyki, Ministerstwo W. R. i O. P. rozdzieli w tym i przyszłym roku szkolnym bezpłatnie pewną ilość druków statystycznych z tym jedynie, że biblioteki, które je otrzymają, zobowiążą się do ich systematycznego wypełniania. Zapotrzebowania na druki statystyczne biblioteki zgłoszą do właściwych inspektoratów szkolnych. Szczegółowych informacji o wypełnianiu arkuszy sprawozdawczych będą udzielali zainteresowanym instruktorzy oświaty pozaszkolnej.
(Nr O — 3144).

18.

Komunikat w sprawie prenumeraty „Roczników Socjologii Wsi".

Instytut Socjologii Wsi, zorganizowany w 1936 r. przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przystąpił do wydawnictwa p. t. „Roczniki Socjologii Wsi".

Kuratorium O. S. Pom. uważa za wskazane zaprenumerowanie „Roczników Socjologii Wsi" w miarę posiadanych kredytów przez wszystkie szkoły i licea rolnicze, jako też licea pedagogiczne i poleca jednocześnie to wydawnictwo uwadze P. Inspektorów Szkolnych.

Wydawnictwo pt. „Roczniki Socjologii Wsi" ukazało się już w handlu księgarskim. Adres administracji wydawnictwa: Warszawa, ul. Jasna 8 m 4, konto P. K. O. 46.100. Cena prenumeraty rocznej wynosi 10 zł.

(Zalecone decyzją Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 14 sierpnia 1937 r. Nr III R. G.-2782/37).

19.

Komunikat w sprawie filmów „Bohaterowie morza" i „Trafalgar".

Na podstawie pisma okólnego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 18 września 1937 r. Nr Szt. 3555/37 Kuratorium zwraca uwagę na filmy: „Bohaterowie morza" i „Trafalgar", jako zasługujące na obejrzenie przez młodzież szkolną ze względu na swe wartości wychowawcze i pouczające.

Film „Bohaterowie morza" nadaje się zarówno dla młodzieży szkół powszechnych, jak i średnich, film „Trafalgar" głównie dla młodzieży liceów.

(Nr O — 3398/37).

20.

Komunikat w sprawie wydawnictwa „Sport Szkolny".

Ministerstwo WR. i OP. pismem z dn. 16 września 1937 r. Nr II W — 8295/37 dozwoliło do bibliotek uczniowskich oraz do świetlic i czytelni szkolnych tygodnik sport. dla młodzieży szkolnej pt. „Sport Szkolny". W czasopiśmie tym znajdzie młodzież szkolna odpowiednie wskazówki w pracy nad przysposobieniem sportowym w myśl ogólnych wskazań wychowawczych.
(Nr O — 3125/37).

21.

Komunikat w sprawie czasopisma „Urania".

Kuratorium zwraca uwagę na czasopismo „Urania", zatwierdzone przez Ministerstwo Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego do bibliotek uczniowskich dla młodzieży od lat 16.

Czasopismo to, wydawane przez Polskie Towarzystwo Przyjaciół Astronomii, zawiera artykuły, omawiające przystępnie rozmaite zagadnienia astronomiczne, informacje z dziedziny najświeższych odkryć, kalendarz astronomiczny i t. p.

Prenumerata roczna wynosi 4,50 zł, adres redakcji i administr.: Lwów, ul. Długosza 8. Obserwatorium Astronomiczne.
(Nr O — 4980/37).

22.
Ruch służbowy.
Szkolnictwo powszechne.

L. p.	Nazwisko i imię	Charakter służbowy	Przeniesieni skąd	dokąd	z dniem	Nr zarządzenia
1	Stillerówna Maria	naucz.	Publ. Szk. Powsz. Osada Krechowiecka Okr. Szk. Łucki	Szk. Powsz. Kłębowo obwód Wejherowo	1. X. 37	BP. 885/37
2	Janowska Barbara	"	Szk. Powsz. w Piątkach pow. lipnowski	Szk. Powsz. Dubielno pow. Chełmno	1. X. 37	BP. 1363/37
3	Suwałowa Anna	"	Szk. Powsz. Nr 3 Chełmża	Szk. Powsz. Nr 2 Chełmża	1. IX. 37	BP. 587/37
4	Szkarłat Piotr	"	"	"	1. IX. 37	BP. 586/37
5	Dullinowa Eleonora	"	Publ. Szk. Pow. Nr 2 Chełmża	Publ. Szk. Powsz. Nr 1 Chełmża	1. IX. 37	BP. 589/37
6	Kowalewska Maria	"	"	"	1. IX. 37	BP. 588/37
7	Szydlarska Leokadia	"	3-kl. Szk. Powsz. Ogorzeliny p. Chojnice	3-kl. Szk. Powsz. w Nowej Cerkwi pow. Chojnice	1. IX. 37	BP. 857/37
8	Kalitówna Julia	"	Szk. Pow. Opatowo Okr. Szk. Kraków.	Szk. Powsz. Nr 11 Grudziądz	1. IX. 37	BP. 2605/37
9	Kotlicka Anna	"	Szk. Pow. Warlubie pow. Świecie	Szk. Powsz. Gdynia-Chylonia	15. IX. 37	BP. 884/37
10	Klinger Jan	"	Szk. Powsz. Lutówka pow. Sępólno	Szk. Powsz. Karsin obw. Chojnice	1. IX. 37	BP. 1634/37
11	Trepczyk Brunon	"	Szk. Pow. Kamienicy Król. pow. Kartuzy	Szk. Powsz. 2 klas. Jaroszewy, pow. Kościerzyna	1. IX. 37	BP. 1632/37
12	Bogdanowiczowa M.	"	Szk. Powsz. Nr 3 Toruń	Szk. Powsz. Nr 6 Gdynia	1. X. 37	BP. 1004/37
13	Mowiński Jan	"	Szk. Powsz. Sitnica Okr. Szk. Brześć	Szk. Powsz. Głuchowo pow. Toruń	16. X. 37	BP. 2744/37
14	Fabiańska Marta	"	Szk. Powsz. w Halewie Okr. Szk. Brześć	Szk. Powsz. w Pięciu Morgach obw. Grudziądz	1. X. 37	BP. 280/37
15	Proszyńska Anna	"	Szk. Powsz. w Bilnie Okr. Szk. Warszaw.	Szk. Powsz. w Połczynie pow. morski	1. X. 37	BP. 2220/37
16	Kuropatwińska Zofia	"	Szk. Powsz. Krepice Okr. Szk. Kraków	Szk. Powsz. Nr 6 Gdynia	16. X. 37	BP. 3501/37
17	Rakowski Jerzy	"	Szk. Powsz. w Kiełpinach p. Wąbrzeźno	Szk. Powsz. w Dąbrowie Chełm. pow. Chełmno	1. X. 37	BP. 3334/37
18	Kukułkówna Janina	"	Szk. Powsz. Nr 6 Gdynia	Szk. Powsz. Nr 3 Toruń	1. X. 37	BP. 2213/37
19	Ks. Zieliński Wojciech	naucz. rel.	Państw. Gimn. im. Kr. Kazimierza Jagiel. Chełmno	Publ. Szk. Powsz. Kartuzy	1. IX. 37	BP. 1995/37

Szkolnictwo średnie.

L. p.	Nazwisko i imię	Charakter służbowy	Przeniesieni skąd	dokąd	z dniem	z urzędu	na własną prośbę	nr zarządzenia
1	Szynkiewicz Jan	naucz.	Sem. Naucz. w Tucholi	Państw. Gimn. w Brodnicy	1. X. 37	1	—	BP. 1322/37
2	Sztafiej Jan	"	Państw Gimnazjum w Chełmży	Państw. Gimn. im. Kopernika Toruń	1. IX. 37	1	—	BP. 2153/37
3	Burczyk Benignus-Paweł	"	Państw. Gimn. im. Bol. Chrobrego Grudziądz	Państw. Gimnazjum Wejherowo	1. IX. 37	1	—	BP. 1797/37
4	Czajkowski Zygmunt	"	Szk. ćwicz. przy Pań. Sem. Naucz. Działdowo	Szkoła ćwiczeń przy Państw. Pedagogium Toruń	1. IX. 37	1	—	BP. 1978/37

Mianowania

L. p.	Nazwisko i imię	Charakter służb.	mianowany	z dniem	nr zarządzenia
	Szkolnictwo średnie				
1	Pniewski Jan	naucz. i po. dyr. P. Semin. naucz. w Wejherowie	dyrekt. Państw. Liceum Pedagogiczn. w Wejherowie	1. 9. 37	BP. 5226/37
2	Głowacka Józefa	naucz. Publ. Szk. Pow. w Inowrocławiu	naucz. Państw. Gimn. w Tucholi	1. 10. 37	BP. 3072/37
	Szkoły Powszechne				
1	Migocki Marceli	Kier. Szk. Powsz. w Rafałówce Okr. Szk. Łucki	Kier. Szk. Powsz. Nr 12 w Gdyni	1. 9. 37	BP. 3332/37
	Zwolnienie				
1	Tews Irma z domu Schulz	naucz. Szk. Powsz. w Kopaninie pow. Toruń	zwolniona ze służby naucz.	30. 9. 37	BP. 3771/37

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

23.

Rozpoczęcie działalności Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego.

W dniu 1 września 1937 r. odbyła się w Toruniu inauguracja prac Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego, które po dłuższej przerwie zostało na nowo powołane do życia.

Z tej okazji przed rozpoczęciem urzędowania miała miejsce krótka uroczystość o charakterze wewnętrznym. O godz. 8 rano ks. rektor zakładu OO. Redemptorystów odprawił w kaplicy gimnazjum przy ul. Sienkiewicza na intencję Kuratorium mszę św., na której obecni byli Pan Wojewoda Pomorski Min. Władysław Raczkiewicz, Wicestarosta Krajowy dr Stanisław Gąsowski, Prezydent m. Torunia p. Leon Raszeja oraz wszyscy urzędnicy Kuratorium.

Po wysłuchaniu mszy świętej p. kurator Ryniewicz, powitawszy p. Wojewodę jako reprezentanta Rządu oraz przedstawicieli samorządu wygłosił przemówienie, w którym omówił starania społeczeństwa pomorskiego o restytucję Kuratorium w stolicy Pomorza, wskazując na wybitne poparcie tych starań przez P. Wojewodę Min. Raczkiewicza oraz przez p. Prezydenta miasta Raszeję. Poparcie to umożliwiło urzeczywistnienie pragnień Pomorza w stosunkowo krótkim czasie. Przemówienie swe zakończył p. Kurator wezwaniem wszystkich współpracowników do gorliwej pracy dla dobra kraju oraz wniesieniem okrzyku na cześć Pana Prezydenta Rzplitej, P. Marszałka Polski i P. Min. WR. i OP.

Z kolei przemówił do zebranych P. Wojewoda Raczkiewicz, składając p. kuratorowi dr Ryniewiczowi i jego najbliższym współpracownikom życzenia jak najowocniejszej pracy dla Polski i społeczeństwa pomorskiego w dziedzinie szerzenia oświaty i kultury.

Po zakończeniu krótkiej uroczystości P. Wojewoda wraz z p. Prezydentem miasta Raszeją zwiedził w towarzystwie p. kuratora Ryniewicza gmach Kuratorium Pomorskiego, odremontowany wewnątrz przez miasto Toruń.

Równocześnie wysłano następujące depesze:

1) Pan Prezes Rady Ministrów Generał Felicjan Sławoj Składkowski — Warszawa.

W dniu otwarcia Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu w imieniu ludności Ziemi Pomorskiej prosimy Pana Premiera o przyjęcie szczerych wyrazów wdzięczności za zrealizowanie jednego z najgorętszych pragnień Pomorza.

(—) Władysław Raczkiewicz, Wojewoda Pom.
(—) Dr Stanisław Gąsowski, w z. Starosta Kraj.
(—) Leon Raszeja, Prezydent m. Torunia.
(—) Dr Antoni Ryniewicz, Kurator.

2) Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Profesor Dr Wojciech Świętosławski — Warszawa.

W dniu otwarcia Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu przesyłamy Panu Ministrowi w imieniu ludności Ziemi Pomorskiej gorące podziękowanie za powołanie do życia centrali szkolnictwa na Pomorzu.

(—) Władysław Raczkiewicz, Wojewoda Pom.
(—) Dr Stanisław Gąsowski, w z. Starosta Kraj.
(—) Leon Raszeja, Prezydent m. Torunia.
(—) Dr Antoni Ryniewicz, Kurator.

24.

Przewodnik Literacki i Naukowy 1933 — 35.

Kontynuacja „Książki w bibliotece". Praca zbiorowa pod redakcją Wandy Dąbrowskiej. Warszawa 1937. Poradnia Biblioteczna Warszawskiego Koła Związku Bibliotekarzy Polskich. Z zasiłku Ministerstwa W. R. i O. P. str. XVI + 503 zł 9.50.

Poradnia Biblioteczna Związku Bibliotekarzy Polskich, wydała przed trzema laty wydawnictwo pod tytułem „Książka w Bibliotece", podstawowy katalog rozumowany, omawiający 4,660 książek ze wszystkich działów piśmiennictwa i doprowadzony do początków 1933 r.

Kontynuacją tego katalogu jest świeżo wydany przez tę samą instytucję i utrzymany w tym samym charakterze **„Przewodnik Literacki i Naukowy"** obszerny tom, obejmujący powyżej 500 stron i uwzględniający **wydawnictwa z trzylecia 1933 — 35.**

Opracowany przez fachowe siły bibliotekarskie przy częściowym udziale sił pedagogicznych i literackich, a w zakresie literatury naukowej przejrzany jeszcze dodatkowo przez specjalistów, Przewodnik omawia ponad 2.000 książek, podanych w układzie działowym według międzynarodowego systemu klasyfikacji dziesiętnej. Każdy dział poprzedzają objaśnienia i uwagi, a zamieszczone na wstępie zwięzłe wskazówki pouczają „jak korzystać z PRZEWODNIKA".

Każda pozycja PRZEWODNIKA zawiera dokładny opis bibliograficzny książki wraz z ceną, podaje treść względnie temat książki, paruszane w niej zagadnienia i sposób ich ujęcia, zaznaczając stopień trudności książki, jej praktyczną przydatność dla osób na danym poziomie wykształcenia ogólnego bądź oczytania.

Cennym uzupełnieniem PRZEWODNIKA są bardzo starannie i celowo upracowane skorowidze, nie tylko imienne (autorów, tłumaczy, ilustratorów), lecz przede wszystkim rzeczowe, ułatwiające odszukanie interesującego nas tematu, przedmiotu, zagadnienia czy osoby. Na specjalne podkreślenie zasługuje precyzyjnie opra-

cowany skorowidz literatury pięknej, zestawiający ją według różnorodnych punktów zainteresowania czytelników, według typu języka oryginału, według terenu akcji, według środowisk i zagadnień.

Wydawnictwo, utrzymane na poziomie najcelniejszych zagranicznych publikacji tego typu, jest doskonałym informatorem i przewodnikiem po współczesnej literaturze pięknej i naukowej. Przeznaczone przede wszystkim dla bibliotek — oddać może również poważne usługi nauczycielstwu, wychowawcom, księgarzom, a także szerokiemu ogółowi publiczności interesującej się książką. K. K.

25

Komunikat w sprawie Uniwersytetu Wiejskiego przy Ośrodku Harcerskim w Górkach Wielkich.

Powstaje **Uniwersytet Wiejski przy Ośrodku Harcerskim w Górkach Wielkich.** Nowa ta placówka ma być czynnikiem promieniowania ideologii harcerskiej i harcerskiego poglądu na świat wśród rzesz młodzieży wiejskiej.

Pierwszy kurs będzie trwał od 20 listopada br. do 12 kwietnia 1938 r.

Zadaniem Uniwersytetu Wiejskiego będzie budzenie u swoich wychowanków gorących pragnień zmiany na lepsze stanu swoich środowisk wiejskich, oraz pomaganie im do wyrobienia sobie zdrowego, na zasadach harcerskich opartego poglądu na świat i życie. Uniwersytet Wiejski będzie internatową placówką oświatową. Głównymi działami wiedzy będą nauki społeczne, przyrodnicze, oraz historia i język polski. Wyposażony będzie we wszelkie potrzebne pomoce naukowe tak w zakresie nauk humanistycznych jak przyrodniczych, rolnictwa i hodowli. Pomieszczony będzie w nowych budynkach Harcerskiego Ośrodka w Górkach Wielkich, w pięknej i zdrowej okolicy Beskidu Śląskiego.

Całkowita opłata za mieszkanie, wyżywienie i naukę wynosi zł 15.— miesięcznie.

Przyjmowana będzie młodzież męska pochodząca i pracująca na wsi, w wieku 18 — 25 lat, z ukończoną przynajmniej szkołą powszechną I-go stopnia. Przyjmowani będą również kandydaci nie należący do Z. H. P. Zgłoszenia nadsyłać należy do dnia 31 października br. pod adresem:

Harcerski Ośrodek w Górkach Wielkich, poczta Skoczów, Śląsk Cieszyński.

Do zgłoszenia należy dołączyć: świadectwo szkolne, świadectwo moralności, życiorys, ew. zaświadczenie o pracy w organizacjach wiejskich i w harcerstwie; podać także wielkość gospodarstwa ojcowskiego. Kandydaci przyjęci na kurs otrzymają odpowiedź do dnia 10 listopada br. Podania nie uwzględnione pozostaną bez odpowiedzi. Informacji udziela Kierownictwo Uniwersytetu Wiejskiego w Ośrodku Harcerskim w Górkach Wielkich.

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego 6,— zł. Numer pojedyńczy (bez przesyłki pocztowej) 50 gr. Konto w P. K. O. 203100.

Warunki umieszczenia ogłoszeń: Cała strona zł 100,—, ½ strony zł 55,—, ¼ strony zł 30,—, 1/8 strony zł 20,—, 1/16 strony zł 12,—.

Ogłoszenia umieszcza się tylko po zapłaceniu z góry przypadającej należności (Konto nr 203100 w P. K. O.). Administracja pozostawia bez odpowiedzi nadesłane do druku ogłoszenia, o ile jednocześnie należność nie została wpłacona.

Zamówienie na prenumeratę jak również na numery pojedyńcze wykonywa się jedynie po wpłaceniu należności. Reklamacje z powodu nieotrzymania poszczególnych numerów wnosić należy do właściwych urzędów pocztowych niezwłocznie po otrzymaniu następnego, kolejnego numeru. Reklamacyj spóźnionych lub wniesionych niewłaściwie nie uwzględnia się.

Nakładem Wydawnictwa Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Pomorskiego.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Drukarni Spółdzielczej, Toruń, Mickiewicza 2-4.